

*'Ons programma
bevat weliswaar
geen artistieke
component, maar
mensen gaan wel
degelijk aan de slag.'*

*'Zowel de ouderen
als de studenten
zitten aan het eind van
de dag vol energie.'*

Project

Huis van Herinnering, museale ontmoetingen
tussen studenten en ouderen met somatische
beperkingen.

Doelgroep

kwetsbare ouderen in zorginstelling /
intergenerationeel

Kunstdiscipline

erfgoed

Organisatie

Zeeuws Museum

Locatie(s)

Middelburg

Geïnterviewden

Hilde Hopmans,

medewerker educatie en projectleider

Huis van Herinnering Zeeuws Museum

Marianne Scherders,

personeelsfunctionaris en coördinator

Huis van Herinnering SVRZ

Kijk voor meer informatie op:

www.zeeuwsmuseum.nl/nl/plan-je-bezoek/

[kinderen-klas-of-groep/rondleidingen/](http://www.zeeuwsmuseum.nl/nl/kinderen-klas-of-groep/rondleidingen/)

[huis-van-herinnering](http://www.zeeuwsmuseum.nl/nl/huis-van-herinnering/)

www.svrz.nl

3.1 Huis van Herinnering

Het project *Huis van Herinnering* is een samenwerking tussen het Zeeuws Museum, zorgorganisatie SVRZ (Stichting Voor Regionale Zorgverlening) en school voor middelbaar beroepsonderwijs Scalda. Bewoners van SVRZ-zorgcentra bezoeken het museum, waarbij mbo-studenten van de opleiding Verzorgende hen begeleiden. Voor de studenten begint het *Huis van Herinnering* al op school: ze leren waarom en hoe ze de ouderen kunnen bevragen over hun Zeeuwse verleden. Op de dag van het bezoek krijgen de studenten nogmaals een korte introductie en halen dan de ouderen op, die per bus bij het museum aankomen. Ze stellen zich voor en beginnen de dag met een kop koffie in het Museumcafé. Een museumdocent neemt de groep mee voor een thematische rondleiding door het museum. Aan de hand van voorwerpen uit de collectie raken de jongere en oudere bezoekers dan met elkaar in gesprek over vroeger en nu.

'Het is zo uniek als je de cliënten de studenten hoort bedanken en ze ziet uitzwaaien vanuit de bus.'

Volgens Hilde Hopmans is zo'n uur in het museum vaak behoorlijk intensief voor de ouderen. 'Vanuit SVRZ wordt bekeken voor wie een bezoek nog mogelijk is. Deze ouderen zitten vanwege hun problematiek vaak in een rolstoel.' Binnen de zorginstellingen coördineert Marianne Scherders het *Huis van Herinnering*. Niet alleen is zij voor de locatiemanagers een ambassadeur van het project, ook bepaalt zij op locatie samen met teamleiders welke cliënten behoefte hebben aan

deelname. 'Dat gaat verder dan een bezoek wel of niet fysiek aankunnen. Sommige mensen staan sceptisch tegenover musea. Enerzijds moet je daar doorheen kunnen prikken, anderzijds moet je je toch kritisch afvragen of zo iets werkt in een groep.'

De museumdocent bespreekt gemiddeld twee voorwerpen, om ook tijd over te laten voor de gesprekken. Als de studenten samen met de ouderen op zaal lopen, ontstaan die vanzelf. 'En komt er geen gesprek, dan is dat geen ramp.' Hilde vindt dat je daarin niets moet forceren. 'Het bezoek is geen therapie, anders hebben ze samen gewoon een mooie ervaring gedeeld in het museum.' Na een gezamenlijke lunch in het Museumcafé begeleiden de studenten de ouderen naar de bus. Marianne benadrukt hoe bijzonder dit afscheid is. 'Ik roep tegen iedereen: 'Daar moet je bij zijn!' Het is zo uniek als je de cliënten de studenten hoort bedanken en ze ziet uitzwaaien vanuit de bus.'

Onderzoekend leren

Het Zeeuws Museum toont met verrassende, eigentijdse presentaties een onverwachte kant van Zeeland en wil een plek zijn waar lokale gemeenschappen en bewoners elkaar ontmoeten. In *Huis van Herinnering* staan persoonlijke aandacht en kleinschaligheid voorop, wat de keuze voor SVRZ en Scalda als partners verklaart. SVRZ levert zorg vanuit kleinschalige woningen in de wijk of het dorp, door heel Zeeland; Scalda biedt toegankelijk en praktijkgericht onderwijs. Met het *Huis van Herinnering* wil het Zeeuws Museum

Hilde Hopmans: Zorg dat je museumdocenten of rondleiders inzet die een klik met de doelgroep hebben en een ouderenprogramma op waarde weten te schatten.

jaarlijks tachtig ouderen en circa 150 mbo-studenten bereiken. Inmiddels is het programma als jaarlijks terugkerende activiteit opgenomen in het curriculum van Scalda (Verzorgende-IG niveau 3).

Als partner van het landelijke *Onvergetelijk*-programma, met rondleidingen voor ouderen met dementie en hun mantelzorgers, biedt het Zeeuws Museum de rondleiding *Onvergetelijk*

Zeeuws Museum aan. Bij het *Huis van Herinnering* gaan de museumdocenten methodisch hetzelfde te werk als bij de *Onvergetelijk*-rondleidingen, omdat beide programma's gestoeld zijn op de EBL-methode. EBL (*Enquiry-Based Learning*) is een onderzoekende manier van kijken, die houvast geeft bij het verkennen van kunst en cultureel erfgoed. Het uitgangspunt van de methode is het stellen van vragen over kunst, die

Marianne Scherders: Maak een programma niet te lang. Nieuwe indrukken en interactie met een andere generatie wegen altijd op tegen verhoudingsgewijs lange reistijd.

prikkelen en daarmee aanzetten tot observeren en interpreteren. De gedachten die tijdens het kijken omhoogkomen zijn belangrijker dan enige feitelijke kennis over een kunstwerk. Dit is precies wat het *Huis van Herinnering* beoogt: de museumcollectie is een middel om ouderen te stimuleren om hun levensverhalen te delen met de studenten. 'Ons programma bevat weliswaar geen artistieke component, maar mensen gaan wel degelijk zelf aan de slag,' aldus Hilde. 'Zowel de ouderen als de studenten zitten aan het eind van de dag vol energie. 'Hierom hebben we voor de zorg gekozen!' zeggen studenten.' Het compleet verzorgde dagprogramma geeft ouderen de mogelijkheid om te genieten van een zorgeloos dagje uit. Hilde vertelt hoe dankbaar de ouderen zijn. 'De ontmoeting met een jongere generatie en de aandacht van de studenten doet ze goed.'

'Zowel de ouderen als de studenten zitten aan het eind van de dag vol energie.'

De studenten leren door te doen en worden daarbij aangesproken op hun verantwoordelijkheidsgevoel. Vanuit SVRZ begeleidt Marianne zowel de ouderen als de studenten. 'Ik geef vooral aansturing op kleine details. Even een krukje neerzetten, zodat mensen op ooghoogte met elkaar kunnen praten bijvoorbeeld. Alles om de interactie te bevorderen.' Hilde merkt dat de verhalen van ouderen veel kunnen losmaken. 'Als de ouderen vertrokken zijn, sluiten de studen-

ten de dag af met een intervisieles van Marianne. We vragen hen bijvoorbeeld wat ze van het bezoek meenemen naar hun stage.' Studenten bespreken het bezoek op school bovendien na met hun studieloopbaanbegeleider.

Somatische cliënten

SVRZ is te allen tijde verantwoordelijk voor haar cliënten, ook wanneer zij in het kader van een cultureel uitstapje de zorginstelling verlaten. Gezien de lichamelijke problematiek van de ouderen mag er niets misgaan tijdens een museumbezoek. Marianne hamert op een strakke planning en timing. 'Vervoer voor deze groep betekent altijd een of meerdere rolstoelbusjes. Die kun je niet volproppen en je moet garanderen dat ze exact op tijd arriveren. Tot nu toe hebben mensen nooit in de kou hoeven wachten, want zo iets kan dus echt niet.' Verder loopt de zorg voor de cliënten ook in het museum gewoon door. 'Denk aan dieetwensen, een rolstoel of rollator die meegaat, maar ook medicatie en andere hulpmiddelen zoals een katheter.' Praktische details, zoals de vraag of een bepaald type rolstoel wel in een museumlift past, zijn allesbehalve triviaal. Juist daar kan een bezoek op stuklopen.

Interactie

Voordat de ouderen en studenten in tweetallen op stap gaan, krijgen ze een naamsticker opgeplakt. 'We zetten hier alleen de voornaam van de cliënt

op,' vertelt Marianne. 'Dat is ook voor mij altijd even wennen! Natuurlijk vragen we eerst of mensen het goed vinden om zo aangesproken te worden. Maar eigenlijk levert dit al meteen verdieping en de eerste levensverhalen op, zodra mensen gaan uitleggen waar hun naam vandaan komt.' Door mensen directer aan te spreken, ziet Marianne hun reacties veranderen. 'Onze cliënten vinden het zelf heel leuk, temeer omdat ze altijd met meneer en mevrouw aangesproken worden. Dit verschil in benadering maakt dat mensen makkelijker tot gesprekken komen.'

'We hebben samen echt iets neergezet. Voor buitenstaanders lijkt het soepel te lopen, maar dit project vraagt om intensieve samenwerking.'

Tijdens de intervisieles die de studenten aan het eind van de dag volgen, schrijven ze een kaartje aan de ouderen. Hilde leest alle kaartjes voordat ze vanuit het museum naar de zorginstelling ver-

stuurd worden. 'Er zitten zulke lieve berichtjes bij! Ik probeer tijdens de rondleiding altijd even mee te luisteren naar wat de oudere mooi vindt en zoek daar dan een passende kunstkaart bij.' Een simpele Ansichtkaart leidt tot meer contact. Studenten gaan in hun eigen tijd nog een keer op bezoek bij de ouderen of ze blijven elkaar schrijven.

Verduurzaming

De directies van het Zeeuws Museum en SVRZ besloten in 2013 om het *Huis van Herinnering* als pilot te starten, waarna Scalda als onderwijsinstelling al snel aanhaakte. Alle partijen ervaren de samenwerking als heel prettig en hebben de ambitie om het programma verder te ontwikkelen, zodat het door heel Nederland door musea, zorgorganisaties en ROC's overgenomen kan worden. Marianne is trots. 'We hebben samen echt iets neergezet. Voor buitenstaanders lijkt het soepel te lopen, maar dit project vraagt om intensieve samenwerking. We willen onze methodiek verder onderbouwen en in een draaiboek uitwerken.'

Op dit moment heeft het Zeeuws Museum het leeuwendeel van de projectkosten op zich genomen, in de vorm van projectfinanciering. De andere partners dragen ook bij, maar in mindere mate. Omdat het voor de arbeidsmarkt en profilering van SVRZ interessant is, investeren zij in extra personeelsuren waardoor Marianne het project intern kan coördineren. Verder betalen zij het busvervoer, de horecakosten en de museumdocenten. Het Zeeuws Museum onderzoekt of het *Huis van Herinnering* vanaf 2018 ook in de vaste programmering kan worden opgenomen, zodat de gemeentelijke en provinciale subsidiegelden kunnen worden aangesproken.

